



# ЦЕНТЪР ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ СОФИЯ

## Отчет за дейността



2002



## СЪДЪРЖАНИЕ

<b>I – Нова нормативна уредба .....</b>	<b>3</b>
Изработване на предложение за нов закон за хората с увреждания.....	3
Участие в нормотворчески инициативи .....	5
<b>II – Промени в съществуващи практики .....</b>	<b>5</b>
Застъпническа кампания “Новият обществен превоз на София – един стандарт за всички” .....	5
Подаръкът на хората с увреждания за 1 юни .....	6
Джамборе за журналисти и доброволци .....	6
<b>III – Достъпна среда .....</b>	<b>6</b>
<b>IV – Услуги за независим живот .....</b>	<b>8</b>
Индивидуално консултиране.....	8
Обучения.....	8
Групи за взаимопомощ и споделен интерес .....	9
Пилотна програма за лични асистенти .....	9
<b>V – Активизиране на хора с увреждания.....</b>	<b>10</b>
Преглед на правата на хората с увреждания.....	10
Обучителна програма .....	10
Мрежа за независим живот .....	11
<b>VI – Интегрирано образование .....</b>	<b>12</b>
<b>VII – Печатни издания и материали за 2002 година .....</b>	<b>14</b>
<b>VIII – Финансирани проекти .....</b>	<b>15</b>

## I – НОВА НОРМАТИВНА УРЕДБА



### ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА НОВ ЗАКОН ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДАНЯ

За съжаление, макар и приет през 1995 г., Законът за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите (ЗЗРСИИ) е архаичен, до голяма степен пожелателен, неработещ и дори дискриминационен в някои свои текстове. Поправките, гласувани от 38-то Народно събрание в края на мандата му, не промениха принципите и механизмите на държавната политика, а само “приведоха закона в съответствие с държавната политика и практиките”. Дори предложението за терминологична промяна – “инвалид” да се замени с “лице с увреждане” – беше отхвърлена от депутатите в неубедителен дебат, който се позоваваше на културна традиция, емоции и добронамереност.

Всичко това мотивира Център за независим живот – София (ЦНЖ) да предизвикаме широк **консултативен процес** за изработване на качествено нов Закон за равнопоставеност на хората с увреждания, в който да бъдат въввлечени както отговорните институции на законодателната и изпълнителната власт, така и граждански организации. Инициативата включи проучване на европейския и американския опит в областта на законодателството за хора с увреждания и изработване на нов проектозакон, съпътствано от широк публичен дебат по основните принципи, залегнали в него.

До февруари 2002 г. от международни експерти в областта на уврежданията бяха изработени **прегледи на националните законодателни рамки** във Великобритания, САЩ и Швеция, както и на мерките на ЕС в областта. Докладът за Европейския съюз бе изработен от Джон Кларк, за Великобритания – от Джуди Робъртс, Джейми Болинг направи преглед на законодателството на Швеция, а Патриша Леърд на американското. Някои от

посочените експерти са хора с увреждания. Всички доклади следваха идентична структура, с цел улесняване на сравнителния им анализ и ползването им от експертите в групите, работещи по конкретните предложения за законодателни текстове. Изготвено беше кратко резюме на европейските и американските законодателни рамки и практики, което беше разпространено сред институции и организации, отговорни за политиките към хората с увреждания. Неоченима помощ в процеса по изготвяне, описване и представяне на европейските и американски законодателни рамки и практики ни оказа Шведската федерация на хора с увреждания DHR.

Законовите текстове бяха изработени от **шест работни групи**, съставени от юристи и експерти в различните области на уврежданията. Групите работиха паралелно по различните теми: достъпна околна среда, индивидуална оценка на уврежданията, интегрирано образование, интегрирана трудова заетост, услуги в общността и институционална рамка.

Като инструмент за осъществяване на широк политически дебат по конкретните текстове бе създаден **консултативен съвет**, съставен от представители на законодателната и изпълнителната власт, на организации на хора с увреждания, със и без статут на национално представителни. Средният брой на присъствали на заседанията на консултативния съвет е 15.

Проведени бяха 6 срещи на консултативния съвет, по темите:

- ✳ *Изработване на правила* – 24 януари 2002 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството.
- ✳ *Оценка на уврежданията* – 15 март 2002 г., Министерство на здравеопазването.
- ✳ *Образование* – 19 април 2002 г., Министерство на образованието и науката.

- ※ *Трудова заетост* – 31 май 2002 г., Министерство на труда и социалната политика.
- ※ *Достъпност* – 21 юни 2002 г., Министерство на транспорта.
- ※ *Услуги в общността* – 28 юни 2002 г., Министерство на труда и социалната политика.

Работата на консултативния съвет бе огласявана периодично и подробно, като по този начин целяхме да предизвикаме и получим градивния принос на всички заинтересовани страни. Засегнатите от проблематиката институции, обаче, бяха представлявани основно на експертно ниво, т.е. не успя да се осъществи основния замисъл на консултативния съвет – чрез него да се вземат политически отговорни решения.

През юни 2002 г. бяха направени две петдневни **работни посещения** в Швеция и Великобритания от хора, въввлечени в процеса по изготвяне на нова законова рамка за хората с увреждания. Целта на посещенията бе представители на МТСП, на комисията по труда и социалната политика към Народното събрание, експерти от работните групи по закона и представители на неправителствени организации да се запознаят с най-добрите национални практики и с приложението на едни от най-модерните нормативни уредби в областта на уврежданията. През време на посещенията бяха установени работни контакти с представители на различни институции и организации от двете европейски страни.

Проведени бяха четири **конференции**, на които организациите на и за хора с увреждания и държавните институции бяха запознати с европейските и американските достижения в областта на уврежданията, както и с хода на процеса по изработване на предложението за законопроект за равнопоставеност на хората с увреждания:

### **Политически дебат за двата свята**

На 09.01.2002 г. в х-л "Родина" бе проведен публичен дебат по предложението за Национална стратегия за равнопоставеност на хората с увреждания в България, разработено още през 1998 г. от Андреас Кьониг - експерт по проблемите на хората с увреждания към Международната организация на труда.

### **Международна конференция "Законът и ние, хората с увреждания"**

Конференцията се проведе на 1 и 2 април 2002 г., под патронажа на д-р Хасан Адемов, председател на Комисията по труда и социалната политика към Народното събрание на Република България.

### **Национална работна среща "Закон за хората или хора за закона"**

Датата беше 25 юли 2002 г., а мястото – отново хотел „Радисън“, едно от малкото достъпни места за хора с увреждания.

### **Представяне на предложението на ЦНЖ – София за законопроект за осигуряване на равни възможности за хората с увреждания**

Срещата се проведе на 20 септември 2002 г. в Информационния център на Европейския съюз. Присъстваха представители на неправителствени организации от София и на медиите.

Процесът по изработване на нова нормативна уредба на уврежданията бе съпроводен и с разнообразни форми на **допитване до обществеността** и по-конкретно до хората с увреждания – потенциалните потребители на тази политика.



*Подписки.* Разпространени бяха на територията на гр. София, а чрез мрежата "Едно общество за всички" и други симпатизанти, и извън столицата. Така идеята за промяна в политиката спрямо

хората с увреждания беше подкрепена от общо 4604 човека, които присъстват с името си, единния граждански номер и личен подпис. Като се прибавят получените писма на хартиен и електронен носител, броят на подкрепилите законодателните предложения надхвърля 5000 човека.

*Гореща телефонна линия.* На тел. (02) 952 49 72 всеки можеше да направи предложение за промяна на конкретни текстове от закона.

*Виртуален форум и интернет страница.* Посетени от повече от 1300 уникални посетители.



#### УЧАСТИЕ В НОРМОТВОРЧЕСКИ ИНИЦИАТИВИ

През 2002 г. ЦНЖ – София взе участие в няколко други нормотворчески инициативи, които също имаха пряко отношение към проблемите на хората с увреждания. През март Министерски съвет състави работна група по изработката на **антидискриминационен закон**. В резултат от участието на Центъра в обхвата на Законопроекта за предотвратяване на дискриминацията влязоха и въпросите на уврежданията. През септември готовият проект бе внесен за разглеждане в Народното събрание и до края на настоящата година се очаква да бъде гласуван.

Експерти на ЦНЖ бяха поканени да участват в процеса по разработване на **Национална стратегия за равни възможности за хората с увреждания**, инициран от Министерството на труда и социалната политика. Акцентите в предложенията на Центъра бяха в областите: индивидуална оценка на увреждането, заетост и услуги в общността. Декларираното от правителството намерение стратегията да е крайъгълен камък на едно ново законодателство за хората с увреждания, кореспондира с духа на предложенията, направени от Центъра.

ЦНЖ – София участва и в дебати по промяната на поредица от важни нормативни актове, като Закона за насърчаване на заетостта, Закона за семейните помощи за деца, Закона за народната просвета, Закона за устройство на територията и др.

## II – ПРОМЕНИ В СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРАКТИКИ



Докато тази нова нормативна уредба влезе в сила и започне да определя социалната действителност у нас обаче, съществуващите практики на сегрегация и пренебрежение към хората с увреждания могат да бъдат атакувани една по една, независимо от допотопния ни, все още действащ ЗЗРСИИ. В дейността на ЦНЖ през 2002 година си заслужава да открийм няколко събития, довели до реална промяна в съществуващите практики, и то в полза на хората с увреждания.

#### ЗАСТЪПНИЧЕСКА КАМПАНИЯ “НОВИЯТ ОБЩЕСТВЕН ПРЕВОЗ НА СОФИЯ – ЕДИН СТАНДАРТ ЗА ВСИЧКИ”

Успешна промяна в “порочните” социални практики бе намесата на ЦНЖ в процеса на закупуване на нови автобуси и трамваи за градския транспорт с София – с отпуснат от Световната банка именно за тази цел заем, Софийска община се гласеше да пусне в движение колкото може повече нови превозни средства из София, закупени колкото се може по-евтино – тоест под въпрос беше колко ще са “нови”, но съвсем не под въпрос си оставаше тяхната недостъпност. Оказа се, че сред условията за кандидатстване на обявления от общината търг достъпността на новите автобуси например носи 6 точки, докато по-ниската им цена – 60 точки. Ясно беше какъв ще е резултатът от този търг – и че в близките 10 години общественият транспорт в София щеше да си остане все така недостъпен за

хората с увреждания.

Научавайки за това, ЦНЖ реагира по всичките му възможни начини – от официални писма до общината през опити за контакти с всички институции, имащи отношение към проблема, до мирен граждански протест – в деня на общинската сесия пред входа на Московска 33 бяха свикани хора с увреждания. Нищо лошо не направихме на общинските съветници – раздадохме им листовки, които обясняваха присъствието ни там, усмихвахме им се, бяхме любезни и възпитани. За пръв път ЦНЖ и хора с увреждания у нас излязоха на открит граждански протест – и това най-много стресна общинарите. Резултатите бяха – поне на хартия – категорично в полза на софиянците с увреждания: общината промени условията за търга, като включи в задължителните си изисквания и задължителната достъпност на по-голямата част от превозните средства, които ще се закупуват. Никой не ни гарантира, че това ще бъде спазено – у нас всяко решение е предпоследно – но имаме основания както за надежди, така и за продължаване на борбата, ако общинарите престъпят решението си. Главната поука от този сблъсък беше, че изпитахме реалната сила на гражданския протест – явно и у нас той води до полезни резултати, както и навсякъде по света, разбира се.

#### ПОДАРЪКЪТ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ЗА 1 ЮНИ

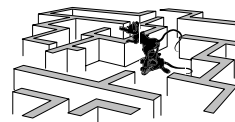
Другата промяна на статуквото и атака срещу стереотипите в мисленето беше начинът, по който ЦНЖ отбеляза 1 юни, денят на детето. Заедно с доброволци и приятели, ние почистихме и боядисахме една детска площадка в Южния парк. Практическият резултат беше двояк – красиви шарени детски катерушки, от една страна, и потресени и невярващи на очите си граждани, които за пръв път в живота си видяха хора с увреждания, които като всички други работят, смеят се, мислят и действат в обществена полза. Ефектът сред редовото

гражданство и в медиите беше толкова голям, че отново си дадохме сметка колко са важни за нас публичните акции. Колко е важно съгражданите ни да ни виждат сред тях – нещо, което политиката на държавата от десетилетия ни е отнело. И което отново трябва да си върнем.

#### ДЖАМБОРЕ ЗА ЖУРНАЛИСТИ И ДОБРОВОЛЦИ

Насочено отново към съзнанието, но вече на хора със съвременно отношение и мислене за проблематиката, бе организираното по случай първа пролет от ЦНЖ благодарствено “Джамборе” за журналисти и доброволци, допринесли за популяризиране на философията на независимия живот. Основан бе клуб “Сърце” на приятелите на независимите хора. Връчени (по образец на Оскарите) бяха акции, които са символ на частица от сърцето на Независимите хора. Всички останаха много доволни и удовлетворени, което доказва смисъла от такива човешки събития.

#### III – ДОСТЪПНА СРЕДА



В рамките на програма “Достъпна архитектурна среда” на ЦНЖ през 2002 година работихме по адаптирането на софийската среда, а чрез проекта “България без бариери” дадохме сериозна заявка за излизане на национално ниво. Към края на 2002 г. можем да се похвалим със следните резултати:

Направихме **одити (оценки) по достъпност** на сградите на:

- ☞ Британския съвет на ул. “Кракра” 5
- ☞ Министерството на регионалното развитие и благоустройството на ул. “Св. св. Кирил и Методий”.

Продължихме и развихме работните си **контакти с местната и централната власт.**

Центърът чрез свои експерти участва в работната група за преработка на Закона за устройството на територията (ЗУТ).

Участвахме в работната група за разработване на Наредба за достъпност към ЗУТ.

Традиционно е вече участието ни в експертните съвети към ДАГ (Дирекция "Архитектура и градоустройство") към Столична община.

Участвахме активно в работата на Съвета по достъпност и интеграция към СОС (до края на 2002 г. са проведени 11 заседания). Резултат от неговата работа е отпуснатият от Столична община 1 милион лв. за адаптиране на обекти в София. С наше участие бе изработен списък на обектите, които приоритетно да се адаптират с отпуснатите средства. За съжаление дните в 2002 г. не достигнаха, за да успее общинската администрация да проведе конкурсите за обществена поръчка, за да избере изпълнители, които да извършат адаптацията на посочените от Съвета обекти. Тази дейност се прехвърли за 2003 година. През 2002 г. бяха усвоени 360 хил. лв. за скосяване на тротоари.

Излезе от печат българското издание на **Декларацията от конгреса на хората с увреждания в Мадрид**, на който през март 2002 г. се взема решение 2003 г. да се бъде обявена за Европейска година на хората с увреждания.

Към интернет страницата на ЦНЖ – София от известно време е отделено **специално пространство** за популяризиране на опита ни в изграждане на достъпна физическа среда в страната.

Продължава и нашата инициатива по **медийно огласяване на достъпни обекти** в страната. Последните два случая бяха с реконструирания Национален стадион "Васил

Левски", където е адаптиран подстъпът към трибуните и има пригодени места за хора с инвалидни колички, другият – с новия увеселителен парк в столицата "София ленд", където повечето от съоръженията и инфраструктурата са достъпни за хора с увреждания.

Текущо върви и дейността по **консултиране** на проекти за изграждане на достъпни обекти и по надзор на строителството на такива обекти. Съгласувано с общинска фирма "Егида", която стопанисва повечето от столичните подземи, изработихме задание за адаптиране на 3 големи подземи – на Орлов мост, Плиска и Окръжна болница.

Интензивната целенасочена работа на Центъра в областта на архитектурната достъпност започна да дава резултати. Вече имаме заявки за консултации към нашите експерти не само от столицата, но и от страната. Една от последните заявки беше за консултиране на проект за адаптиране на сградата на общинската библиотека "Родина" в Стара Загора. (Проектът е изготвен от местен архитект по правилата, дадени в Наредбата за достъпна София и нашите материали в областта. Парите за реконструкция са осигурени от общината и единственото, което остава е работата на терен). Наши специалисти консултираха още и изграждането на достъпна алея с дължина 1 км в природен парк "Златни пясъци", изграждане на достъпни за хора с увреждания туристически обекти в Етрополския Балкан и др.

В края на м. октомври проведохме **работна среща "Общодостъпна архитектурна и селищна среда"** с участието на 24-ма представители на организации на хора с увреждания. Подчертана бе голямата роля, която могат и трябва да играят хората с увреждания и техните организации при изграждане на общодостъпна физическа среда.

**Предстои** усилена работа по:

- ❖ одит и създаване на програма за адаптиране по достъпност на сградите на Народното събрание, Министерския съвет, Президентството, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и други значими обекти;
- ❖ подпомагане на НПО на хора с увреждания за създаване на съвети по достъпност към местните общини;
- ❖ серия от обучения по достъпност на хора с увреждания;
- ❖ кампания “Европа без бариери”, като част от Европейската година на хората с увреждания

#### IV – УСЛУГИ ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ



Услугите за хора с увреждания, предлагани в Консултантския център, са обособени в три основни групи: индивидуално консултиране, обучения и групи по взаимопомощ и споделен интерес, а от тази година пилотно тръгна и програмата за лични асистенти. До края на 2002 г. общият брой на клиентите, ползвали услугите на Консултантския център, е 999. От тях нови клиенти, които за пръв път се обръщат към Центъра, са 638.

##### ИНДИВИДУАЛНО КОНСУЛТИРАНЕ

Общо клиентите, ползвали услугите на индивидуалното консултиране, са 892.

**Юридическо консултиране** – 440 са клиентите на юридическото консултиране за годината. Наблюдават се интересни тенденции по отношение на вида юридическо консултиране. Докато през второто шестмесечие на 2001 г. не е имало нито една консултация в сферата на търговското право, през първите 6 месеца на 2002 г. са вече 22. Те са свързани най-вече с възможностите за

започване на собствен бизнес и получаване на кредити.

Съдебно представителство по случаи на хора с увреждания при нарушени права - общо за периода са заведени, продължени или са във фаза на завеждане 23 съдебни дела. От тях 20 са в развитие, 2 са спечелени, а 1 е загубено. Причина за загубване на делото е свързана с промяна на нормативната уредба.

**Трудово-професионално консултиране** – 139 са клиентите на трудово-професионалното консултиране през второто шестмесечие. Като цяло има тенденция към повишаване на интереса от страна на клиентите към трудово-професионално консултиране. Основната група хора, ползващи услугите на трудов консултант, са хора с общи заболявания.

Професионална квалификация и преквалификация на клиентите. Съдействие за настаняване на работа - клиентите, които са започнали работа през периода, са 30 души. От тях 25 са в интегрирана работна среда, а 5 са работили надомно. Петима от клиентите са се включили в курс за преквалификация, като двама от тях не са ползвали финансов ресурс от ЦНЖ, а собствени средства.

**Социално консултиране** – 406 клиенти са ползвали услугите на социалните работници в Центъра. През годината е работено по 52 случая, от които 35 са приключени, а 10 са поети от друг консултант в Центъра. От приключените случаи няма такива с непостигнати и дългосрочни и краткосрочни цели. В 45 от случаите е работено в екип от консултанти, а по два е бил ангажиран само социален работник.

##### ОБУЧЕНИЯ

Проведени са 17 обучения, в които са участвали 112 клиента. Продължителността на обученията е от 1 ден до 3 месеца. Разработени са 2 нови обучения, които не са планирани предварително: Експертиза на



работоспособността (2 групи) и Мобилност.

Освен тях са проведени и обученията по следните теми:

- ☒ Как да започна собствен бизнес
- ☒ Нашият бизнес – облекчения и стимули за хора с увреждания (2 групи)
- ☒ Пенсии за инвалидност (2 групи)
- ☒ Закон за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите (2 групи)
- ☒ Как да си търся работа (3 групи)
- ☒ Курс по английски език

#### ГРУПИ ЗА ВЗАИМОПОМОЩ И СПОДЕЛЕН ИНТЕРЕС

Въз основа на резултатите от проведено през септември 2001 г. проучване на въздействието от работата в групи и изследване на потребностите на хората с увреждания, беше изработена нова концепция за работата на групите. Акцентът е върху организирането на групи за взаимна подкрепа, които да са отворени и с неограничена във времето продължителност. През годината организирахме 2 такива клуба, единият от които продължава работата си.

#### ПИЛОТНА ПРОГРАМА ЗА ЛИЧНИ АСИСТЕНТИ

Тази дейност на Консултантския център тръгна с известно закъснение. То е обусловено от факта, че личните асистенти са напълно непозната услуга в България. Идеята, че човекът с увреждане може да бъде работодател, също е нова и необичайна. Всичко това доведе до необходимостта от предварително подробно проучване на съществуващите в други страни схеми на организиране и предлагане на услугата. На основата на това проучване, което се проведе в периода септември -

декември 2001 г. и обхвана три европейски страни – Холандия, Англия и Швеция, беше разработена цялостна програма за предоставяне на услугата личен асистент.

Програмата започна с 15 човека, които преминаха тридневен курс на обучение за ползване на услугата "личен асистент". Впоследствие, поради големия интерес към програмата и поради постигнатите изключително добри резултати, бяха включени още 16 души. Така в края на годината общият брой на хората с увреждания, на които осигурихме (и които си избраха) лични асистенти, е 31. Много от клиентите на програмата, изпитвайки свободата да водят независим живот, започнаха да си дават сметка и за отговорностите, с които е свързана тази свобода.

Съставена е и се поддържа база данни, която съдържа над 100 имена на потенциални лични асистенти, както и база данни с желаещите да ползват лични асистенти.

Проучванията на практиките по света показваха, че е по-ефективно, ако личните асистенти бъдат обучени от техните работодатели. По тази причина обученията за лични асистенти се провеждаха съвместно с техните работодатели.

Към момента са подписани 17 договора за ползване на лични асистенти.

През 2002 г. нарастна неимоверно **сътрудничеството с образователните институции**, обучаващи специалисти в социалната сфера. Сключен беше договор със СУ "Св. Климент Охридски" за провеждане на стаж на студенти 4 курс, специалност Социална педагогика, в съответствие с който 7 студенти провеждаха практиката си в Консултантския център. Проведени бяха и едnodневни срещи за запознаване с работата на КЦ (и по-специално със социалната работа) със студенти в Медицинския колеж и с ученици от 137-мо средно училище "Ян Амос Коменски" в

София – специалност социална работа.

През 2002 г. Консултантският център беше одобрен за участие в първия етап от програмата за създаване на обществени фондове и социални предприятия на Каунтърпарт Интернешънъл, проект “Социални предприятия”. В рамките на една година, хора от екипа на Консултантския център ще получат обучение по организационно развитие, бизнес планиране, счетоводство, финансов мениджмънт, маркетинг и мениджмънт, управление на човешки ресурси и др. Така ще се повиши потенциалът на Консултантския център за управление и развитие на социално предприятие, в каквото по замисъл трябва да се превърне след изтичането на чуждестранното финансиране.

## V – АКТИВИЗИРАНЕ НА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ



### ПРЕГЛЕД НА ПРАВАТА НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ

Прегледът има за основна цел да покаже реалното състояние в тази сфера в България и да формулира конкретни препоръки за подобряването му. Стремехът е чрез тази разработка да постигнем две основни цели. На първо място – да подпомогнем процеса на промяна в разбирането за уврежданията. На второ – да дадем на обществеността, политиците, на хората с увреждания и техните организации систематизирана и широкообхватна информация за състоянието на цялата социална група. Тази информация трябва да им послужи за формулиране на набор от политики и стратегии за действие, за избор на едно или друго решение.

Прегледът е разработен на основата на представително за социалната група в страната, социологическо проучване. Взети са под внимание и мненията на държавните

институции. Специално внимание е отделено на финансовото измерение на правата.

Най-общите изводи, до които достига прегледът, са в две посоки: хората с увреждания са изключително затруднени в достъпа си до различните обществени системи, от една страна, а от друга – поддържа се една очевидно тежка, неефективна и непрозрачна администрация.

Намеренията на Центъра са това наше начинание да бъде ежегодно, редовно и да се осъществява по единна методика, за да се проследяват промените в състоянието на правата на хората с увреждания. За целта бе изградена собствена анкетърска мрежа на територията на страната.

Прегледът на правата на хората с увреждания за 2001 г. бе официално представен пред заинтересованите страни, обществеността, медиите на пресконференция.

### ОБУЧИТЕЛНА ПРОГРАМА

ЦНЖ – София започна програмата “Обучение и ресурси за развитие на лидери сред хората с увреждания в България” през 2001 г.

Програмата е тригодишна, разделена на три обучителни цикъла. Всеки цикъл обхваща една обучителна година (състояща се от 5 модула) и се провежда за организации от различни региони на страната. Първият цикъл обхваща предимно организации от Югоизточна България, вторият цикъл – организации от Западна България, а обхватът на третия цикъл е национален (без София, която беше включена във втория цикъл).

Темите на обученията, през които участниците преминават, са следните: Принципи и практики на независимия живот, Самоорганизиране за действие, Разработване на проект, Управление на проект и Работа в мрежа.

В момента сме в процес на изпълнение на

втория цикъл на програмата (участниците вече са преминали през 4 обучения и сега осъществяват своите проекти). Междувременно започна и разгласата на третия цикъл на програмата.

До момента (май 2003 г.) в обучителната програма са участвали 27 организации и групи на хора с увреждания, като 23 от тях са реализирали (или реализират сега) свои инициативи.

След като се включат в обучителната програма, повечето от организациите се присъединяват към мрежата "Едно общество за всички" и се включват активно в движението за независим живот в България.

#### МРЕЖА ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ

Изграждането на мрежата от организации не приключи с акта на подписване на Меморандума на 13 декември 2001 г. Работата по разширяването на подкрепата за каузата на независимия живот на хората с увреждания продължи. В началото на януари 2002 г. към мрежата се присъедини още една организация на хора с увреждания – "Движение 12". На 30 януари 2002 г. в х-л "Родина" се проведе **еднодневна среща "Споделеното пространство на мрежата"**, с участието на голям брой организации, работещи в социалната сфера. Срещата имаше за цел да привлече още организации и хора с увреждания към мрежа "Едно общество за всички" и преди всичко да изясни понятието "мрежа". Ефектът – заявена бе подкрепата и готовността на всички присъстващи да участват под различна форма в процеса за промяна на социалната система за хората с увреждания, нови девет организации се присъединиха към Меморандума и общият им брой нарасна на 18, какъвто е и в момента.

Едно от събитията, инициирани от организации от мрежата, бе **политическият дебат "Да слеем двата свята в едно"**, проведен на 22 февруари 2002 г. в Добрич.

Организатор на срещата бе Независим живот – Добрич. Участваха организации на и за хора с увреждания от Добрич и региона, други неправителствени организации, представители на местни общински и държавни институции – Община, Областна управа, ОССП, Областна служба за социално подпомагане. ЦНЖ – София допринесе с техническа помощ, материали, разгласа и участие в конференцията.

Поради разширяването на географския обхват на мрежата се наложи намирането на алтернативни средства за бърза комуникация и сговаряне на общи действия. За тези цели бе създадена **виртуална група в Интернет**. Чрез нея партньорите от мрежата имат възможност да обменят актуална информация за текущи и предстоящи събития и да дават мнения и предложения, подкрепящи постигането на целите. Освен удобно средство за комуникация, групата е и добро средство за популяризиране дейността на мрежата. В момента участниците във виртуалната група са 14. Активността им се повишава.

Основна цел на мрежата от организации е оказването на граждански натиск за промяна на социалната политика към хората с увреждания. Ето защо основният фокус на обединените действия е върху политиците. На 18 януари 2002 г. от медиите разбрахме, че МТСП инициира процес по изработване на **Национална стратегия за хората с увреждания**. Изпратено беше писмо до министър Шулева, с копие до зам.- министър Христова, с ясната заявка на мрежата за участие в изработването на националната стратегия. Отговор получихме от г-жа Христина Христова със смътното обещание, че представителите на мрежа "Едно общество за всички" винаги ще бъдат канени на форумите, свързани с проблемите на хората с увреждания.

Инициативата на правителството предизвика активизиране на опитите на мрежата за влизане в контакт с отговорни политически лица. Потърсена и осъществена бе среща с

председателя на комисията по социална политика към НС - д-р Хасан Адемов, направена беше среща с Никола Генев – секретар на президента по социалната политика, по повод информацията за учредяването на Консултативен съвет по икономическо и социално развитие към президента.

Проведе се и среща с Йордан Нихризов – депутат от ПГ на ОДС, с който бяха обсъдени възможностите за участие на мрежата от организации в процеса по обновяване на законодателството за хората с увреждания.

Скоро след срещата с Йордан Нихризов, с негово съдействие, в Народното събрание се проведе среща между представители на мрежата и членовете на ПГ на ОДС – Надежда Михайлова, Николай Младенов, Росица Тоткова, Теодора Константинова. От тази среща се роди идеята веднъж седмично в офиса на ЦНЖ да се прави приемна на депутата за срещи с хора с увреждания и техни организации.

**Приемната на депутата** започна на 5 февруари 2002 г. с народния представител Николай Младенов. След него домакини бяха Йордан Нихризов, Росица Тоткова, Теодора Константинова и Георги Хубенов. Направени бяха 15 приемни дни, посетени от 59 човека. Въпросите, които най-често бяха поставяни, са свързани със заетостта на хората с увреждания, социалните помощи, проблеми със услугите за социално подпомагане.

Организации от мрежата бяха поканени от Комисията по труда и социалната политика към Народното събрание за участие в обсъждането преди второ четене на **Законопроект за семейните помощи за деца**. Благодарение на тях в законопроекта влязоха текстове, отнасящи се до пропуснатите, може би поради небрежност, деца с увреждания.

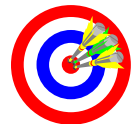
Стартира **кампанията ЕДНО ОБЩЕСТВО ЗА ВСИЧКИ** във връзка с обявената от Европейския съюз за Година на хората с

увреждания – 2003. Това стана на 3 декември (дата, обявена от Генералната асамблея на ООН за международен ден на хората с увреждания), когато ЦНЖ организира в София ленд голям купон с карнавал. И тъй като мероприятиято по замисъл бе насочено към повишаване чувствителността на всички българи към проблемите на хората с увреждания, на купона бяха поканени всички желаещи, без значение дали имат увреждане или не, а цената на входните билети беше еднаква за всички. Заслужена грамота получи София Ленд за това, че мястото е адаптирано и е архитектурно достъпно за хора с увреждания.

---

## VI – ИНТЕГРИРАНО ОБРАЗОВАНИЕ

---



Дейността в областта на образованието и интеграцията на децата с увреждания потръгна доста активно след привличането в екипа на Центъра на специалист в образователната сфера. За малко повече от месец бяха направени няколко срещи с директори на детски градини, училища и началник отдели “Просвета” в София. Установени бяха нагласите на ръководствата по отношение интеграцията на деца с увреждания. Събрана бе информация за успешни интеграционни практики в няколко учебни заведения и в детски градини, в които има деца в процес на прием. Договорихме се с ръководствата за сътрудничество при работа с децата и родителите за формиране на адаптирана среда.

Направени бяха **срещи с НПО**, работили по проекти за интегриране на деца с увреждания, а също и с експерти от Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) и дневните центрове на Министерството на труда и социалната политика (МТСП). Събрана бе информация за успешни и неуспешни **практики на интегриране** на деца с увреждания. Проблемите основно възникват при

осигуряване на придружители на децата.

Основна дейност бе и предоставянето на **информация и консултации**: информация за новите поправки в Закона за народната просвета, касаещи деца с увреждания, и консултации на родители за възможностите за обучение на децата им. Промяна има в отношението и нагласите на консултираните родители към идеята за интеграция на техните деца. Тяхната позитивна мотивация се повиши. Те се амбицираха активно да участват в процеса на образованието на децата си.

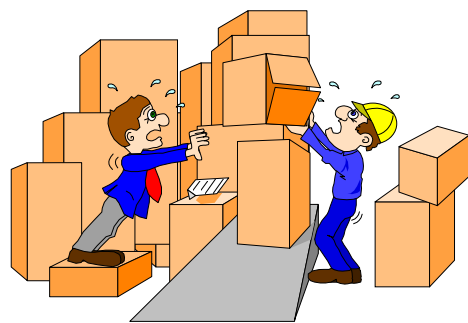
На 20 ноември 2002 г. в Конферентен център "Панорама", на Дондуков 11, се проведе кръгла маса на тема **"Гражданският сектор ЗА работещ закон за закрила на детето"**. Организатор на събитието бе коалиция от неправителствени организации, сформирана в процеса на изработването на промените в Закона за закрила на детето, включваща: ЦНЖ – София, "Спасете децата", "Всяко дете", "Кеър интернешънъл", Фондация "Партньори – България", Фондация "Свободна и демократична България", Фондация "Асоциация Анимус", Доброволчески служби зад граница, Българска асоциация на социалните работници, Фондация "Сирак", БНК за УНИЦЕФ, Асоциация "Родители", Българска асоциация на лица с интелектуални затруднения.

Поводът за срещата бе поредният отказ на законодателите да приемат необходимите поправки, които да направят системата за закрила на детето работеща и ефективна. В момента проектът за изменение на закона се разглежда на второ четене в парламентарната комисия за младежта, децата и спорта.

Въпреки надеждите за широк публичен дебат между представителите на гражданското общество и държавните институции, нито един от отговорните политически лица не присъства на кръглата маса.

Дискусията завърши с подписването на обща декларация, съдържаща категоричното настояване за приемане на предложенията на неправителствените организации за промени в Закона за закрила на детето, които са в синхрон с препоръките на Европейската комисия. В случай, че не се вземат предвид тези предложения, коалицията от граждански организации ще настоява за спиране приемането на закона до провеждането на публичен дебат по него.

ЦНЖ стана **партньор** на Кеър Интернешънъл по проект за подобряване качеството и разширяване възможностите за независим живот на деца с увреждания и техните семейства. Предвижда се развиване на базови общностни услуги като алтернатива на институционализираните грижи в 6 общини в Западна България. Нашият ангажимент е чрез застъпничество и създаване на мрежови контакти да се укрепи разбирането и засили ангажираността на близките на хората с увреждания, както и на местните организации. Проектът се разполага времево в периода до май 2005 година.



## VII – ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ И МАТЕРИАЛИ ЗА 2002 ГОДИНА

№	Издание; Материал	Година	Тираж
1.	Списание "Интеграл" – 2, 3 и 4 брой	2002	1000 всеки
2.	"Идейник"	2002	100
3.	Дипляна "Обучения"	2002	1000
4.	Дипляна "Личният лекар"	2002	500
5.	Поредица "Как и къде" - "Наредба за експертиза на работоспособността"	Първо издание 2002	2000
6.	Мадридска декларация от Европейския форум на хората с увреждания	Първо издание 2002	1000
7.	Преглед на правата на хората с увреждания "От инвалиди към хора с увреждания" (на български език)	Първо издание 2002	1500
8.	Преглед на правата на хората с увреждания "От инвалиди към хора с увреждания" (на английски език)	Първо издание 2002	300
9.	Плакат "Промяната е неизбежна, прогресът е въпрос на избор!"	2002	1000
10.	Картички за депутати и мартеници	2002	1000
11.	Плакат "Великден" за 5 май – Международният ден за протест на хората с увреждания	2002	1000
12.	Бюлетин "Независим живот" – 13 броя	2002	1000
13.	Интегрираното образование : Пожелание или реалност	2002	1000
14.	Институционална рамка на Европейския съюз в сферата на уврежданията – Джон Кларк	2002	1000
15.	2003' Европейска година на хората с увреждания – календарчета	2002	1000
16.	2003' Европейска година на хората с увреждания – календар	2002	500
17.	2003' Европейска година на хората с увреждания – картичка	2002	1500
18.	2003' Европейска година на хората с увреждания – плакат	2002	1500
19.	2003' Европейска година на хората с увреждания – дипляна	2002	1000

---

## VIII – ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТИ

---

1. **Промяната е неизбежна, прогресът е въпрос на избор!** – финансиран по Програма ФАР-АКСЕС на Европейската комисия.
2. **Обучение и ресурси за развитие на лидери сред хората с увреждания в България** – финансиран по програма МАТРА на Холандското министерство на външните работи.
3. **Включване на хората с увреждания в гражданското общество** – финансиран от Демократична комисия при Посолството на САЩ в България.
4. **София – достъпна за всички** – финансиран от Фондация “Отворено общество”.
5. **България – без бариери** – финансиран от Фондация “Отворено общество”.
6. **Консултантски център – Услуги за независим живот** – финансиран от Холандската организация за международно сътрудничество “Новиб”.
7. **Социални предприятия** – подкрепен от Каунтърпарт Интернешънъл.
8. **Укрепване на общественото влияние и упражняване на публичен контрол върху процеса на вземане на решения** – подкрепен от Институт за регионални и международни изследвания по програма Демократична мрежа.
9. **Осигуряване на качество на живот за деца с увреждания и техните семейства чрез развиване на базови общностни услуги** – финансиран по програма МАТРА на Холандското министерство на външните работи.

### ЦЕНТЪР ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ – СОФИЯ

София 1000

ул. “Гургулят” 2

телефон: 02 /98 98 857; 981 15 48

Факс: 02 /980 58 39

Електронна поща: [cil@bitex.com](mailto:cil@bitex.com)

Интернет: <http://www.cil-bg.org>